

The Presence of Absence

Hrair Sarkissian

FOTO-
GRAFISK
CENTER

23.03.-
19.05.24

Unexposed, 2012, courtesy of the artist

Hrair Sarkissian, The Presence of Absence

Udstillingen er den første i Danmark med den syrisk-armenske kunstner Hrair Sarkissian, der anses for at være en af de fremmeste kunstnere internationalt. I sit arbejde fungerer han som både arkæolog og historiefortæller. Igennem fire af hans udvalgte serier bringes vi til landskaber eller steder, der afslører historiske traumer og usynlige historier med udgangspunkt i både personlige og kollektive erindringer. Ved opbygge en følelse af solidaritet omkring kollektive traumer ønsker Sarkissian at fremhæve en form for social retfærdighed, der kan kompensere for den officielle historieskrivning, der alt for ofte udelader de fordrevnes historier.

Staldgade 16
1699 København V
Danmark

info@fotografiskcenter.dk
fotografiskcenter.dk
+45 3393 0996

Om undervisningsmaterialet

Undervisningsmaterialet har til formål at formidle udstillingen *The Presence of Absence* med kunstneren Hrair Sarkissian og give mulighed for undervisning i et eksternt læringsmiljø. Materialet henvender sig primært til grundskolens ældste elever samt gymnasie- og HF-klasser, og indeholder en række beskrivelser og arbejdsspørgsmål til de forskellige værker, der indgår i udstillingen.

Materialet lægger bl.a. op til en diskussion om:

- Fotografi, video og billedkunst
- Historie hvad der fortælles og hvad der forties
- Flygtningehistorier, erindring og savn
- Når vi har noget at skjule
- Landskaber og by-skabers hemmeligheder
- Forholdet mellem mennesket og landskabet
- Kuratering (værk- og udstillingsanalyse)

Gennem udstillingen opfordres eleverne til at udforske og analysere den kunstneriske mangfoldighed tematisk, og i måden værkerne præsenteres på. Det kan være gennem øvelser med fokus på billedanalyse af enkeltværker eller udstillingsanalyse. Eleverne øver sig i at argumentere for og forholde sig kritisk til deres arbejde. De opmuntres på den måde til at overveje betydningen af kunst i deres eget liv samt at reflektere over, hvordan deres egne oplevelser og stemmer kan formidles gennem en kunstnerisk praksis.

FOTO-
GRAFISK
CENTER

Last Scene, 2016, courtesy of the artist

Læringsmål

Undervisningsmaterialet giver eleverne mulighed for at redegøre, analysere og reflektere over brugen af visuelle og skriftlige udtryksformer i en udstillingssammenhæng, og opfordrer samtidigt eleverne til at tage kritisk stilling til udstillingens værker og tematikker. Derudover lægger undervisningsmaterialet op til refleksion over fotografiets funktion, udtryksform og potentialer. Det er undervisningsmaterialets ambition at aktivere og bevidstgøre eleven i sin kunstoplevelse samt i denne proces at styrke et refleksivt og kritisk blik hos eleven.

Faglig relevans

- Dansk: Værkanalyse og udstillingsanalyse
- Samfundsfag og historie: Kritisk refleksion af forholdet mellem historie, menneske og samfund.
- Billedkunst: Billedanalyse, æstetiske processer, materialitet, museale praksisser og kuratering
- Analyse og refleksion omhandlende eksistentielle spørgsmål, relationen mellem menneske og natur, livet og døden
- Mediefag: Analyse af fotografi, konstruktion og virkelighed, følelser i billeder og lydfortællinger
- Undervisningsmaterialet og udstillingen egner sig også til et tværfagligt forløb.

FOTO-
GRAFISK
CENTER

Hvordan materialet kan bruges

Der kan både arbejdes i grupper af 3-4 elever eller individuelt. Der kan arbejdes med et enkelt fokusområde eller med forskellige fokusområder fra materialet. Ved at opdele eleverne i grupper gives der mulighed for at nå rundt om mange facetter af udstillingen, mens elevens individuelle arbejde giver mulighed for fordybelse hos den enkelte. Specifikke billedanalyser kan også laves efter besøget. I dette tilfælde opfordres eleverne til at affotografere de værker, som de efterfølgende ønsker at analysere. Mens I er i udstillingen, kan eleverne også lave kortere fremlæggelser for hinanden i plenum, der efterfølgende kan udfoldes yderligere tilbage i klasselokalet. Dertil kan eleverne også prøve kræfter med at skrive egne formidlingstekster enten under eller efter besøget i udstillingen.

Omvisning/undervisning

Selvstændig undervisning eller book en omvisning i udstillingen med en af Fotografisk Centers kunstfaglige medarbejdere?

Undervisningsmaterialet kan bruges som inspiration til eller danne forlæg for underviserens/lærerens egen plan. I er meget velkomne til at booke en omvisning ved en af Fotografisk Centers kunstfaglige medarbejdere. En omvisning varer typisk ca. 50 minutter og koster 650 kr. i hverdage, men kan tilpasses efter behov. Se vores hjemmeside for mere information [her](#).

Før udstillingen

Inden besøget hos Fotografisk Center kan underviseren give en kort præsentation af kunsthallen og udstillingen. Følgende arbejdsspørgsmål kan åbne op for en refleksion over, hvad udstillingen mon tilbyder samt elevernes egne forventning til denne.

Udstillingen befinder sig i Fotografisk Center.

- Hvad forestiller I jer Fotografisk Center er for et sted?
- Er det et museum, en kunsthall eller et galleri - og hvad er forskellen?
- Hvilke tanker dukker op, når I hører udstillingstitlen *The Presence of Absence*?
- Hvad tror I udstilling vil fortælle og vise noget om?
- Forestiller I jer at kunne spejle jer selv i udstillingens værker?

Under besøget

Vi anbefaler at eleverne enten deles op i mindre grupper på 3-4 elever eller arbejder individuelt. Her kan de besvare og diskutere undervisningsmaterialets spørgsmål, hvorefter I kan følge op og diskutere i plenum.

Efter besøget

I klasselokalet opfordres eleverne til at fortsætte refleksionerne og diskussionerne omkring udstillingen, udstillingens tematikker samt forholde sig til hvad kunst kan bidrage med i samfundet.

FOTO-
GRAFISK
CENTER

Last Scene, 2016, courtesy of the artist

Om udstillingen *The Presence of Absence*

Udstillingen *The Presence of Absence*, der på dansk kan oversættes til tilstedeværelsen af fravær eller fraværets nærvær, viser et uddrag af Hrair Sarkissians store kunstneriske bagkatalog, der rummer fotografi, videoværker og lydkunst i forskellige afskygninger.

I denne udstilling er nærvær og fravær to uadskillelige størrelser, der klæber sig til hinanden. Det er vanskeligt at tale om nærværet i værkerne uden også at forholde sig til det fravær, der præger dem - og omvendt. Både nærvær og fravær kan være abstrakte fænomener at forholde sig til, men med sin konceptuelle og poetiske fremgangsmåde formår Sarkissian at bearbejde både håndgribelige og uhåndgribelige aspekter af menneskelivet.

Sarkissian skildrer blandt andet den personlige historie ved at udforske sin egen fortælling om at være efterkommer af armeniere, der måtte flygte til Syrien i forbindelse med det armenske folkedrab (1915-16). Det ses også i hans fotografier fra bestemte steder i Holland, som døende patienter særligt har udvalgt til at blive det sidste, de besøger. Derudover formår han også at skildre større, kollektive fortællinger om og erfaringer med befolkningsgrupper, som diktatoriske regimer har fordrevet. Her fremviser han de fortsatte skygger, som de tidligere autoritære regimer kaster fra sig i nutiden. Hverken de personlige og kollektive historier og fortællinger er isolerede størrelser i udstillingen. I stedet befinder vi os i krydsfeltet mellem fortiden og nutiden samt den personlige historie og kollektiv erindring.

FOTO-
GRAFISK
CENTER

Med Sarkissians værker betaler det sig at lade sig omslutte af og stille spørgsmål til fraværet for bedre at forstå, hvad vi oplever i udstillingen. Jo mere vi giver os hen til og undersøger fraværet, desto mere giver værkerne os noget tilbage.

FOTO-
GRAFISK
CENTER

Sweet & Sour

2021-2022

Tre-kanals videoinstallation, 21'57" loop

Som tredje generation af syrisk fotograf af armensk afstamning voksede Sarkissian op med den nedarvede fortælling om det armenske folkemord i 1915. Hans bedstefar, som han aldrig mødte, kom fra Khantsorig (der betyder "lille æble"), en landsby i Sasoun-regionen beliggende i det nuværende Tyrkiet. Et billede fra 1923 af regionen var altid til stede i Sarkissian familiens husstand, og tjente som et værktøj til at holde fortællingen i live for fremtidige generationer. Derudover var og er Sasoun et område hvorfra den armenske skabelsesmytologi, revolutionære sange og legender blev født.

For *Sweet and Sour* rejste Sarkissian til sin forfædres landsby Khantsorig for at indfange dette ukendte, men alligevel velkendte sted. I anden fase rejste han til Damaskus, hvor han delte optagelserne med sin far, som heller aldrig har besøgt Khantsorig. Det filmede møde

fokuserer på det følelsesmæssige landskab i hans fars ansigt. En tredje skærm viser Sarkissian selv med udsigt over sit forfædres land.

Deathscape

2021

Lydinstallation, 16 min.

I *Deathscape* fordyber publikum sig i lydlandskaber der transmitteres af retsmedicinske arkæologer under udgravningen af massegrave i Spanien, der rummer ligene af dem, der er henrettet af det autoritære Franco-regime.

Mere end hundrede tusinde mænd og kvinder 'forsvandt' under Franco-regimet fra den spanske borgerkrig 1936-1939 til hans død i 1975, og omkring 2.000 massegravpladser er spredt ud over spanske landskaber i dag.

Last Scene

2016

Serie af 47 arkiv inkjet-prints.

42x50 cm.

Last Scene fotograferer steder i Holland, som blev udvalgt af uhelbredeligt syge patienter. Steder de besøgte som deres sidste ønske. Scenerne blev fotograferet på samme dato og tidspunkt, da det faktiske besøg fandt sted i et tidligere år.

Projektet fokuserer på kraften i et elsket sted. At komprimere et syn på livet til en betydningsfuld afskedsscene, der på én gang er melankolsk og glædelig. Enkelheden i hvert landskab eller scene øger opmærksomheden på en indre rejse med at huske fortiden og forestille sig en fremtid, der ikke længere inkluderer dig. Billederne bliver til spejle: På den ene side prøver du at forestille dig den person, der så på scenen for sidste gang, samtidig med at det tilskynder til introspektion: hvad ville mit ønske være?

Unexposed

2012

Serie af 15 arkiv inkjet-prints.

110x137,5 cm.

Serien *Unexposed* fotograferer efterkommere af armeniere, der konverterede til islam for at undslippe folkedrabene, der fandt sted i Det Osmanniske Rige i 1915.

I dag, efter at have genfundet deres rødder og konverteret til kristendommen, er disse efterkommere tvunget til at skjule deres nyfundne armenske identitet. Ikke accepteret af det tyrkiske samfund, men heller ikke fuldt ud en del af det armenske samfund, forbliver de usynlige.

FOTO-
GRAFISK
CENTER

Om kunstneren

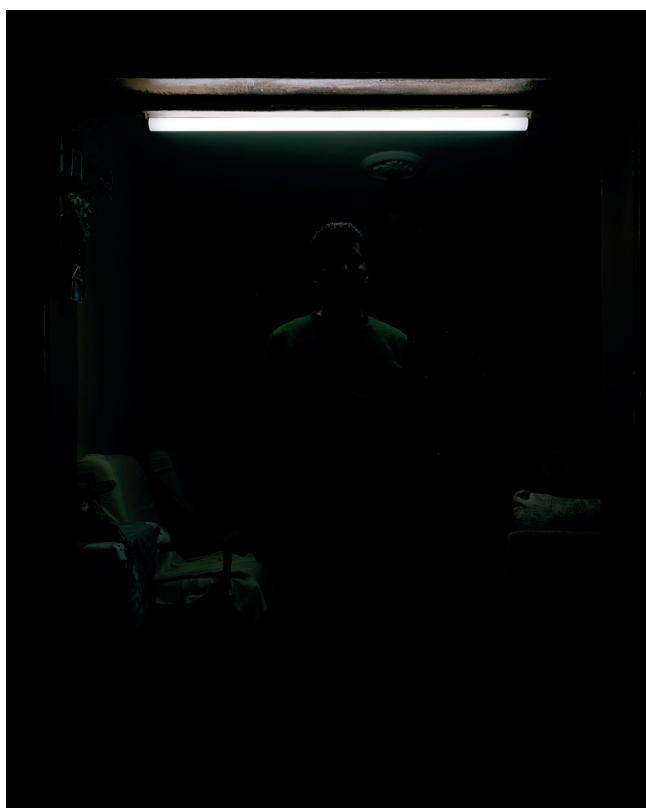
Hrair Sarkissian (f. 1973) er født i Syrien og har armenske rødder, han bor og arbejder i London. Sarkissian fik sin grundlæggende uddannelse på sin fars fotostudie i Damaskus. Internationalt betragtes han nu som en af samtidens førende konceptuelle fotokunstnere, hvis kunstneriske praksis sigter mod at synliggøre de skjulte fortællinger, der ofte hersker bag uløste konflikter.

Sarkissian arbejder med fotografi, film, skulptur, lyd og installation, hvor han i det ene øjeblik skaber meditative drømmelandskaber og i det andet øjeblik skaber dødslandskaber.

Sarkissians udstilling på The Modern Art Museum of Fort Worth i 2020, kurateret af Dr. Omar Kholeif, var den første soloudstilling af en syrisk kunstner i USA. Andre nylige udstillinger tæller bl.a. *British Art Show 9*, *the 14th Sharjah Biennial*, *Brighton Photo Biennial*, Sursock Museum i Beirut, Imperial War Museum i London, Baltic Contemporary Art Centre i Newcastle, *the 10th Bamako Encounters African Biennale of Photography*, Den Armenske Pavillon ved *the 56th la Biennale di Venezia* (Venedig Biennalen) (hvor han blev tildelt Den Gyldne Løve), Tate Modern i London, New Museum i New York og Mori Art Museum i Tokyo.

Udstillingen er støttet af Statens Kunstfond, Augustinus Fonden og Aage og Johanne Louis-Hansens Fond.

FOTO-
GRAFISK
CENTER

Unexposed, 2012, courtesy of the artist

Arbejdsspørgsmål til udstillingen:

- Hvordan er udstillingen opbygget?
- Hvordan vil I beskrive rummet og udstillingsopbygningen?
- Hvordan bindes udstillingens rum sammen?
- Hvordan påvirker udstillingsrummet jer?
- Hvilken rækkefølge vises værkerne i?

Udstillingens udtryk og tematikker

- Hvilket udtryk, stil og æstetisk har værkerne?
- Hvordan er værkerne komponeret, og hvordan er farverne i værkerne?
- Har du billeder og hvilke billeder når Armenien og Syrien bliver nævnt? Hvis nogle billeder, hvordan er Sarkassians billeder anderledes?
- Hvilke motiver og elementer går igen i værkerne? Hvad får det frem i dig?
- Hvilke motiver er mest centrale?
- Hvordan relaterer værkerne sig til hinanden?
- Hvordan føler du at Hrair Sarkassain forsøger at trække dig ind i værkerne?

FOTO-
GRAFISK
CENTER

Til værket *Sweet and Sour* 2021-2022 - loopet tre-kanals videoinstallation

- Hvordan forholder de tre kanaler sig til hinanden?
- Hvilke følelser får I af at se videoværket?
- Hvad forbinder dette videoværk sig med fotografierne i *Unexposed*?
- Hvad følelser frembringer de forskellige blikke i værket? Og hvad gør de ved dig?

Til værket *Deathscape*

- Ved du hvor længe siden det er at Spanien var en diktaturstat?
- Kan du nævne et land i Europa med diktaturstyre?
- På hvilken måde er døden til stede i værket?
- Kan du komme på gode grunde til at det er et lydværk uden billeder? (det er Sarkassians første og eneste rene lydværk).

- Hvordan er følelsen af at være inde i værket?

Til serien *Last Scene*

- Hvilke tanker gør du dig om "fraværet" i *Last Scene*?
- På hvilken måde er døden til stede i værket?
- Hvorfor tror du Sarkissian ikke ligger flere følelser ind i fotografierne?
- Hvad tænker du om døden? Kan du forestille dig et sted du gerne vil se en sidste gang? Eller et ønske dine bedsteforældre kunne ønske sig at se?
- Er det på trods af det melankolske, positivt at forholde sig til døden på denne måde?

Til serien *Unexposed*

- Hvad frembringer mørket af følelser i dig, hvad er hensigten med det?
- Hvilke følelser får du af at se fotografierne?
- Hvordan forbinder fotografierne i *Unexposed* sig med videoværket *Sweet and Sour*?

Opgaver

Opgave 1

Inddel jer i grupper. Find hver en-to landskabsbilleder fra aviserne og fjern teksten, så kun du har kender den. Samtal med gruppen om hvad der sker på billedet? Afslør så hvad den egentlige artikel handler om.

Opgave 2

Tag et billede fra byen, dit hjem, din skole, en park, et sted der har en værdi for dig, du kan også vælge et gammelt billede, familiebillede eller andet. Tag et billede af et sted, som minder om det, men som er uden følelser for dig? Reflekter over og tal om hvordan følelser forandrer det vi ser på.

Opgave 3

Find billeder, hvor der er hændt noget som ikke er mere. Det kan være store eller små ting, historiske eller personlige fortællinger. Beskriv hvorfor du har taget netop det billede.

Opgave 4

Forestil jer noget der forsvinder på grund af klimakrisen. Find en måde at fotografere det på. Tal med din gruppe eller klassen om billedet, snak om hvad følelser der opstår.

Eller forestil dig et mulig tab på grund af klima, i en lydoptagelse beskriver du/hvordan situationen ser ud efter forandringen. Præsenter for din gruppe eller klassen.

FOTO-
GRAFISK
CENTER

Opgave 5

Lav en collage ud af et landskabsfotografi, hvor du integrerer elementer af ting som man kunne historisk have ønsket af skjule, som er svære at tale om eller som er tabu belagte.

FOTO-
GRAFISK
CENTER

Staldgade 16
1699 København V
Danmark

info@fotografiskcenter.dk
fotografiskcenter.dk
+45 3393 0996